

El fuster

(ALDC, VII, 1660. El fuster)

El *fuster* és la “persona que per ofici fa objectes de fusta, treballa la fusta” (*DIEC*) (*fusta* és el mot més general, enfront de *madera* 84, 87, 134, 138, 156, 160, 164 i *bués* 11 ← fr. *bois*, amb pronúncia antiga [we] del diftong ortografiat *oi*, en comptes de la moderna [wa]). El mot, doc. des del s. XIII, podria provenir d'un llat. tardà FUSTARIUS (en llat. cl. es deia *faber lignarius*) o bé ser un compost romànic de *fust* (< llat. FŪSTEM ‘bastó, pal de fusta, garrot’) o de la seva var. *f. fusta* (amb gènere potser analògic de *llenya* < LĪGNA) i el suf. *-er* (< -ARIU) que s'aplica habitualment a noms d'oficis (*forner*, *cabrer*, etc.). Pel que fa a la sensibilització o no de la *-r* final, veg. *PALDC*, I, mapa 27.

En relació amb l'ofici que ens ocupa es troba *ebenista* 50, 67, “persona que treballa el banús (= eben) i altres fustes fines, especialment per fer-ne mobles” (*DIEC*), amb les var. *eb(a)nista* 94, *(a)b(a)nist(e)* 157, influïts pel cast. *ebanista*, el segon amb descens vocàlic [e] > [a] inicial i reforç del masculí amb la marca [e] final del suf., propi del val. (veg. *pianiste*, *comuniste*, etc.).

Ebenista és un der. de *eben*,

del llat. imperial (H)ĒBĒNUS, pres del grec EBENOS, que se'l va apropiat de l'egipci; en cat. es degué acceptar com a cultisme, *ebenuç*, *benús* (s. XIII-XIV) (cf. fr. *ébène*, oc. *ebèn*, it. *ebano*, al. *Ebenbaum*). El cat. *ebenista*, doc. al s. XX, probablement és un manlleu al fr. *ébéniste* (1676), com el cast. *ebanista* (1705), a jutjar per la cronologia documental. *Carpinter* ha estat pres i adaptat del cast. *carpintero*, mantingut així a les loc. 87, 94, 100 al nord, des de l'arag., i al sud, des de Castella-La Manxa (cf. *ALeCMan*, mapa 745); el mot és una var. de *carpentero*, homonimitzat amb *pintar*, doc. el s. XIII, der. de CARPENTUM ‘vehicle de dues rodes, cobert, per a ús de les dones’ (*DELL*).

Finalment, l'alg. *mestre de nyenya* 85 (< *llenya*, amb assimilació de nasals) és una adaptació semàntica del sard *maistu e linna*, llengua que també en una petita part encara coneix el catalanisme *fusteri* (*DES*).

Des d'un punt de vista geolingüístic, *fuster*, que s'oposa a l'oc. *menuisièr* i al cast. *carpintero*, abraça pràcticament tot el territori, tret de la franja ponentina i poblacions sudvalencianes on des de l'adstrat s'ha expandit *carpinter(o)*.

Són mots normatius *fuster* i *ebenista*, des del *DOrt*, 1917.

